

หลักการดำเนินชีวิตในกามโกคีสุตระ

The principles of life in the Kamabhokhi Sutta

พระสุทิน อภิวัฒนโณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Phar Suthin Aphivanno

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Roi Et Buddhist College

E=email: arthidys2019@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการดำเนินชีวิตในกามโกคีสุตระ ผลการศึกษาพบว่า กามโกคีสุตระพระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่นาถบิณฑิกคหบดีที่พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถี เนื้อหาเกี่ยวกับ ลักษณะและประเภทของการแสวงหาทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์ของผู้บริโภคคามหรือหรือคนครองเรือน 10 ประเภท เช่น บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ เป็นต้น การแสวงหาทรัพย์ในกามโกคีสุตระ โดยสรุปมี 3 ประเภท ได้แก่ 1) แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิด 2) แสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบธรรม และไม่ชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง 3) แสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการทำงานที่ไม่ผิด ลักษณะของการใช้จ่ายทรัพย์ในกามโกคีสุตระ โดยสรุปมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ 2) บำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 3) บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ 4) มัวเมา หมกมุ่น จดจ่อ ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น 5) ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น ส่วนคติในการครอบครองทรัพย์มีทั้งยึดมั่น และไม่ยึดมั่นในทรัพย์

คำสำคัญ: หลักการ, การดำเนินชีวิต, กามโกคีสุตระ

Abstract

This academic article aims to study the principles of living life in the Kamabhoki Sutta. The results of the study found that the Kamabhoki Sutta was taught by the Lord Buddha to Anathapindika the householder at Jetavana Monastery in Savatthi. The content concerns the characteristics and types of wealth seeking and spending of wealth by 10 types of sensual consumers or householders, such as some people seeking wealth unjustly, through wrong work. After seeking it, they do not nourish themselves to be happy and do not distribute or

make merit. The seeking of wealth in the Kamabhoki Sutta can be summarized into 3 types: 1) seeking wealth unjustly, through wrong work, 2) seeking wealth both righteously and unrighteously, through some wrong and some wrong work, 3) seeking wealth righteously, through some wrong work. The characteristics of spending wealth in the Kamabhoki Sutta can be summarized into 5 types: 1) not nourishing oneself to be happy, and not distributing or making merit, 2) nourishing oneself to be happy, but not distributing or making merit, 3) nourishing oneself to be happy, and distributing merit, 4) being intoxicated, obsessed, focused, not seeing the faults, and not having the wisdom to remove them. Use those wealth 5) without being infatuated, obsessed, or focused, seeing the faults, using wisdom as a means to shake them off, use those wealth. As for the principles in possessing wealth, there are both clinging to and not clinging to wealth.

Keywords: The principles, Life, Kamabhokhi Sutta

บทนำ

กามโกคีสสูตรเป็นพระสูตรว่าด้วยการดำเนินชีวิตของกามโกคิบุคคล ปรากฏในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย เนื้อหาความเป็นมาของพระสูตรกล่าวถึงสมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เมืองกรุงสาวัตถี ครั้งนั้นอนาถบิณฑิกคหบดีได้เข้าไปเฝ้าพระองค์ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสพระสูตรนี้ มีใจความโดยย่อกล่าวถึงกามโกคิบุคคล (บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกามคุณ) 10 ประเภท คำสอนเรื่องกามโกคิไม่ใช่คำสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกามคุณและโทษของกามคุณ แต่กล่าวถึงบุคคลทั่วไปที่ยังมีกิเลส เกี่ยวข้องกับกามคุณอยู่ ประกอบอาชีพแตกต่างกัน โดยสรุปคือสัมมาอาชีวะกับมิจฉาอาชีวะ เมื่อมีทรัพย์หรือมีรายได้จากการประกอบอาชีพนั้นแล้วก็ใช้จ่ายทรัพย์ เพื่อเลี้ยงชีพแตกต่างกันคือ บางคนมีความตระหนี่ ไม่ใช้จ่ายทรัพย์เพื่อตนเองและผู้อื่น บางคนใช้จ่ายเพื่อตนเองเท่านั้น ไม่ได้เอื้อเพื่อเผื่อแผ่หรือแบ่งปันแก่คนอื่น และไม่ทำบุญ บางคนใช้จ่ายเพื่อตนเอง เอื้อเพื่อเผื่อแผ่หรือแบ่งปันผู้อื่น และทำบุญด้วย ในระดับที่สูงขึ้นบางคนยังยึดติดทรัพย์ด้วยความเขลา ขาดปัญญา มองไม่เห็นโทษของทรัพย์ที่ครอบครองอยู่นั้น คือมีแต่ทรัพย์ภายนอก ขาดทรัพย์ภายใน แต่สำหรับผู้มีปัญญาเมื่อแสวงหาทรัพย์ด้วยการทำงานสุจริตแล้ว นอกจากจะใช้ทรัพย์เพื่อให้ตนและผู้อื่นได้รับความสะดวกสบายหรือความสุข (แบบโลกิยะ) แล้ว ยังมีปัญญามองเห็นโทษของทรัพย์ภายนอกนั้นแล้วแสวงหาอริยทรัพย์อันเป็นทรัพย์ภายใน เพื่อการเข้าถึงบรมสุขตามคำสอนพระพุทธศาสนา (อง.ทสก. (ไทย) 24/91/207)

มนุษย์ทุกคนย่อมมีความหวังในการประกอบอาชีพ ที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องเป็นหลักสัมมาอาชีวะ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั่วไป บางส่วนก็ประกอบอาชีพไม่

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

สุจริต เช่นอาชีพค้าขายอาวุธ ค้าขายเนื้อสัตว์ อาชีพค้าขายสุรายา เม้า อาชีพค้าขายยาพิษ เป็นต้น บุคคลไม่ควรค้าสิ่งเหล่านี้ เมื่อประสบปัญหาในการประกอบ อาชีพ ก็สามารถนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ได้ เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนเป็นคนดี เว้นความชั่วทั้งปวง ศาสนาจึง เป็นประหนึ่งว่า เป็นประทีปส่องโลกให้สว่างไสว ด้วยความรู้แจ้ง และยังสอนให้มนุษย์รู้จัก สามัคคี มีความยุติธรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่อิจฉาริษยาพยาบาทต่อกัน การปฏิบัติตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเป็นการปลูกฝังให้คน เป็นคนดีและประกอบอาชีพสุจริต ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่าสัมมาอาชีพะ คือการเลี้ยงชีพชอบ ประกอบ อาชีพสุจริต ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม ดึงมา เว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด เช่นการโกงเขา หลอกหลวง เขา และไม่ประกอบอาชีพ ต้องห้าม (พระครูญาณปริชา และคณะ, 2566: 100) สัมมาอาชีพะ เป็นกิจกรรม ทางเศรษฐกิจที่มนุษย์ต้องทำเพื่อความอยู่รอดและก่อให้เกิดสันติสุข ทั้งของปัจเจกบุคคล และสังคม ลักษณะ ของอาชีพต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย หรือเป็นอันตรายต่อสังคมดำเนินการด้วยวิธี ที่อยู่บนพื้นฐานของหลัก สิทธิมนุษยชน เพราะผลกระทบจากอาชีพเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขดังนั้น พุทธ ปรัชญาจึงมองว่า งานมีสองอย่างคือ งานภายนอก คือการหาอาหารมา หล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ และ งานภายใน คือการพัฒนาจิตใจให้เป็นอิสระจากแรงจูงใจเบื่อง่าย คือความกระหายอยากจากบิรารของตัณหา ซึ่งได้แก่ ความโลภ โกรธ หลงที่เป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมอันสังคมไม่พึงประสงค์ รู้จักยับยั้ง ความเห็นแก่ตัวอันเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ซึ่งการทำธุรกิจตามหลักของสัมมาอาชีพะนี้ จะทำให้ระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมกับการใส่ใจต่อ มนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สามารถเติบโตไปพร้อมกันได้ เพราะเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเชื่อมโยง เป็นหนึ่งเดียวกันและใช้ศักยภาพอย่างสร้างสรรค์แล้วจะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและเติบโตได้อย่างยั่งยืน (พระมหาทองศักดิ์ ธีรสกุลโก (ตาดิ), 2564: 98)

การดำเนินชีวิตทั้งในส่วนของประกอบอาชีพ การใช้ทรัพย์สินและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่นมีความจำเป็นมากสำหรับฆราวาสหรือผู้ที่ยังเกี่ยวข้องกามคุณอยู่ ซึ่งต้องทำความเข้าใจ วางแผนชีวิต ดำเนินชีวิตตามที่ได้วางแผนไว้ด้วยความมีระเบียบวินัยหรือความรับผิดชอบทั้งในส่วนของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งต้องรู้จัก เรียนรู้และปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาวิจัยการดำเนินชีวิตของกามโกศิบุคคล เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือวิธีการแสวงหา ทรัพย์สิน การใช้จ่ายทรัพย์สินที่ได้จากการประกอบอาชีพนั้น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และคติในการครอบครอง ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับตัดสินความสุขและความทุกข์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เพื่อเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน

กามโกศิสูตร

กามโกศิสูตรเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่นาถบิณฑิกคหบดีที่พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถี มี เนื้อหาว่าด้วยลักษณะและประเภทของการแสวงหาทรัพย์สินและใช้จ่ายทรัพย์สินแห่งบุคคลผู้บริโภคกามหรือมีกาม

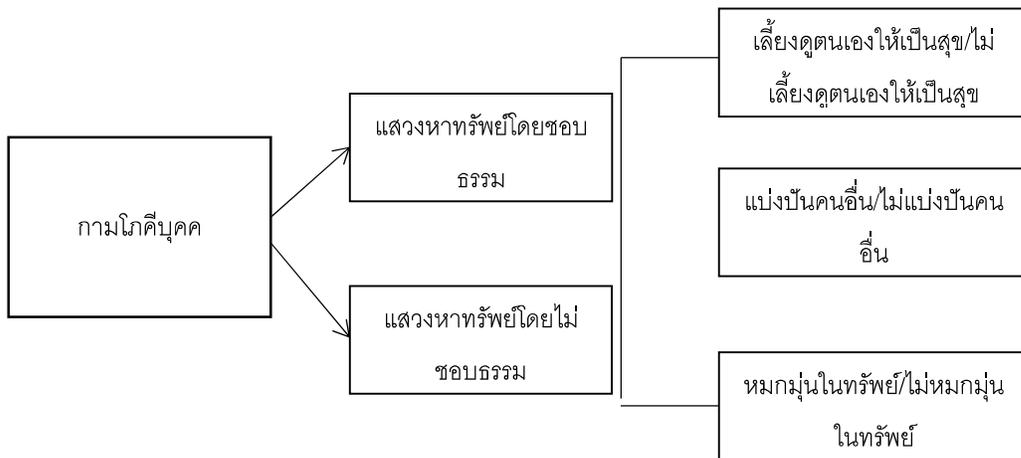

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

กิลีสอยู่ 10 ประเภท ดังนี้ 1) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ 2) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 3) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ 4) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบธรรม และไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง ครั้นแสวงหาได้แล้วไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 5) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง ครั้นแสวงหาได้แล้วบำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 6) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบธรรมและไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง ครั้นแสวงหาได้แล้วบำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่าย ทำบุญ 7) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้วไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 8) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ 9) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ แต่เป็นผู้มัวเมา หมกมุ่น จดจ่อ ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น 10) บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ ทั้งเป็นผู้ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น

บรรดากามโกศิบุคคล 10 จำพวกนี้ กามโกศิบุคคลที่แสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้ว บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่าย ทำบุญ ทั้งเป็นผู้ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้นนี้ เป็นผู้เลิศ ประเสริฐ เป็นหัวหน้า สูงส่ง ล้ำเลิศ กว่ากามโกศิบุคคลนอกนี้ (อง.ทสก. (ไทย) 24/91/207-208)

กามโกศิ 10 ประเภทนี้ โดยสรุปแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การใช้จ่ายทรัพย์ และการแสวงหาทรัพย์ของกามโกศิบุคคล

การแสวงหาทรัพย์

การแสวงหาทรัพย์ที่ปรากฏในกามโกศิสสูตร 3 ประเภท ได้แก่ 1) แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด 2) แสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบธรรม และไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง 3) แสวงหาโภคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ในห้วงนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดหรือหลักการที่ส่งเสริมการแสวงหาทรัพย์หรือการประกอบอาชีพตามหลักกามโกศิสสูตร ดังนี้

1) พุทธศาสนามองเป้าหมายของอาชีพ โดยมุ่งเน้นด้านเกณฑ์อย่างต่ำ ที่วัดด้วยความต้องการแห่งชีวิตของคน คือมุ่งให้ทุกคนมี พอเพียงที่จะเป็นอยู่ เป็นการถือเอาคนเป็นหลัก มิใช่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ความมั่งคั่งร่ำรวยพร้อมบริบูรณ์ ซึ่งเป็นการถือเอาวัตถุเป็นหลัก ความข้อนี้จะเห็นได้แม้ในหลักธรรมเกี่ยวกับการปกครอง เช่น กำหนดหน้าที่ของพระเจ้าจักรพรรดิข้อหนึ่งว่า เจือจานหรือเพิ่มทรัพย์ให้แก่ชนผู้ไร้ทรัพย์ หมายความว่า คอยดูแลไม่ให้มีคนขัดสนยากไร้ในแผ่นดิน พุทธอีกอย่างหนึ่ง ความสำเร็จในด้านอาชีพ หรือเศรษฐกิจของผู้ปกครอง พึงวัดด้วยความไม่มีคนอดอยากยากไร้ มิใช่วัดด้วยการมีทรัพย์เต็มพระคลังหลวง หรือเต็มล้นอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เมื่อได้เกณฑ์อย่างต่ำนี้แล้ว ไม่ปรากฏว่าท่านจะรังเกียจในเรื่องที่จะมีทรัพย์มากน้อยอีกเท่าใด หรือว่าจะมีเท่าเทียมกันหรือไม่ เพราะเนื่องด้วยปัจจัยอื่นๆ อีก เช่นในข้อ 2 ที่จะกล่าวต่อไป

2) ความมีปัจจัย 4 พอแก่ความต้องการของชีวิต หรือแม้มีวัตถุพร้อมบริบูรณ์ก็ตาม มิใช่เป็นจุดหมายในตัวของมันเอง เพราะเป็นเพียงขั้นศีล เป็นเพียงวิธีการขั้นตอนหนึ่งสำหรับช่วยให้ก้าวต่อไปสู่จุดหมายที่สูงกว่า คือเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและพัฒนาปัญญา เพื่อความมีชีวิตที่งามและการประสพสุขที่ประณีตยิ่งขึ้นไป คนบางคนมีความต้องการวัตถุเพียงเท่าที่พอเป็นอยู่ แล้วก็สามารถหันไปมุ่งเน้นด้านการพัฒนาคุณภาพจิตและปัญญา แต่บางคนยังไม่พร้อม ชีวิตของเขาจะต้องขึ้นต่อวัตถุมากกว่า เมื่อการเป็นอยู่ของเขาไม่เป็นเหตุเบียดเบียนผู้อื่น ก็ยังเป็นที่ยอมรับได้ นอกจากนั้น บางคนมีความโน้มเอียง ความถนัด และความสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นได้ดี การมีทรัพย์มากมายของเขา ก็เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

3) คำว่า “สัมมาชีพ” ในทางธรรม มิใช่หมายถึงเพียงการใช้แรงงานให้เกิดผลผลิต แล้วได้รับปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพเป็นผลตอบแทนโดยชอบธรรมเท่านั้น แต่หมายถึงการทำหน้าที่ ความประพฤติ หรือการดำรงตนอย่างถูกต้องอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ทำให้เป็นผู้สมควรแก่การได้ปัจจัยบำรุงเลี้ยงชีวิตด้วย เช่น การที่พระภิกษุดำรงตนอยู่ในสมณธรรมแล้วได้รับปัจจัย 4 ที่ชาวบ้านถวาย ก็เป็นสัมมาชีพของพระภิกษุ หรือการที่ลูกประพடுத்தินเป็นลูกที่ดี สมควรแก่การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ก็พึงนับเป็นสัมมาชีพของลูก อนึ่ง ในการวัดคุณค่าของแรงงาน แทนที่จะวัดเพียงด้วยการได้ผลผลิตเกิดขึ้นสนองความต้องการของมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความต้องการด้วยตัณหา หรือความต้องการของชีวิตแท้จริง ก็ยังไม่แน่ ทางธรรมกลับมองที่ผลอันเกื้อกูล

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

หรือไม่ก็ถือกุล แก่ชีวิต แก่สังคม หรือการดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่มนุษย์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2562: 768)

การประกอบอาชีพสุจริต คือการทำงานที่สะอาด บริสุทธิ์ ไม่มีโทษ ถูกต้องตามกฎหมาย จาริต และหลักศีลธรรม ลักษณะของการงานสุจริต ดังนี้

1. อาชีพที่ไม่ประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิตของผู้อื่น
2. อาชีพที่ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
3. อาชีพที่ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของชอบที่เป็นกรรมสิทธิ์และสิทธิของผู้อื่น
4. อาชีพที่ไม่ประทุษร้ายต่อความยุติธรรม ทำให้ผู้อื่นเสียความเป็นธรรม ความยุติธรรม เช่น การ

ปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

5. อาชีพที่ประทุษร้ายต่อสติปัญญาของตนเองและผู้อื่น เช่น การขายยาเสพติด เป็นต้น (สมภพ ชีวรัฐพัฒน์, 2535: 129)

อาชีพสุจริตในชมพูทวีป เช่น พลช้าง พลม้า พลรถ พลธนู พนักงานเชิญธง พนักงานจัดกระบวนทัพ พนักงานจัดส่งเสบียงราชินิกุล นายทหารระดับสูง พลอาสา ขุนพล พลกล้า พลสวมเกราะ ทาสเรือนเบี้ย คนทำขนม ช่างกลบกลบ พนักงานเครื่องสรง พ่อครัว ช่างดอกไม้ ช่างย้อม ช่างทูก ช่างจักสาน ช่างหม้อ นักคำนวณ นักบัญชี เป็นต้น (ที.สี. (ไทย) 9/163/52)

ส่วนอาชีพทุจริตหรือการงานที่มีโทษมีองค์ประกอบดังนี้ ในการพิจารณาว่าการทำงานที่ทำว่าเป็นงานมีโทษหรือไม่ ต้องไม่ถือเอาคำติชม ของคนพาลมาเป็นอารมณ์ เพราะคนพาลนั้น เป็นคนมีใจขุนมัวเป็นปกติ มีวินิจฉัยเสีย ความคิดความเห็นผิดเพี้ยนไปหมด สิ่งใดที่ถูกต้องก็เห็นเป็นผิด ที่ผิดกลับเห็นเป็นถูก หรือเรื่องที่ดีคนพาลก็เห็นเป็นเรื่องที่ชั่ว แต่เรื่องที่ชั่วกลับเห็นเป็นเรื่องที่ดี ถือเป็นบรรทัดฐานไม่ได้ ส่วนบัณฑิตนั้น เป็นคนมีความคิดเห็นถูกต้อง รู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักบาปบุญคุณโทษ ทั้งเป็นคนมีศีลมีสัตย์ คนประเภทนี้เจอกับปากตรงกัน เราจึงควรรับฟังคำติชมของบัณฑิตด้วยความเคารพ หลักที่บัณฑิตใช้พิจารณาว่างานมีโทษหรือไม่ นั่น มีอยู่ 4 ประการด้วยกัน แบ่งเป็นหลักทางโลก 2 ประการ และหลักทางธรรม 2 ประการ

องค์ประกอบของงานไม่มีโทษ งานไม่มีโทษจะต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. ไม่ผิดกฎหมาย
2. ไม่ผิดประเพณี
3. ไม่ผิดศีล
4. ไม่ผิดธรรม

องค์ประกอบแต่ละอย่างมีอธิบาย ดังนี้

1. ไม่ผิดกฎหมาย กฎหมายเป็นระเบียบข้อบังคับซึ่งทุกคนต้องปฏิบัติตาม การทำผิดกฎหมายทุกอย่างจัดเป็นงานมีโทษทั้งสิ้น แม้บางอย่างจะไม่ผิดศีลธรรมข้อใดเลย เช่น การปลูกบ้านในเขตเทศบาล ต้องขออนุญาตตามเทศบัญญัติ ถ้าไม่ขอมติ การทำอย่างนี้ดูเผินๆ ทางธรรมเหมือนไม่ผิด เพราะ ปลูกในที่ของเราเอง

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

และด้วยเงินทองของเรา แต่การกระทำดังกล่าวก็เป็นงานมีโทษคือมีตำหนิ และโปรดทราบด้วยว่า เมื่อใครทำงานมีโทษก็ย่อมผิดหลักธรรมอยู่นั่นเอง อย่างน้อยก็ผิดมงคล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนเป็นหนักหนา ทั้งพระทั้งชาวบ้าน ให้เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองโดยเคร่งครัด ไม่เคยปรากฏในที่ใดเลยว่าพระบรมศาสดาของเราสอนพุทธศาสนิกชนให้แข็งข้อต่อกฎหมาย แม้จะเอาการประพฤติธรรมหรือความเป็นพระเป็นสงฆ์ เป็นข้ออ้าง แล้วทำการดื้อแพ่ง ก็หาชอบด้วยพุทธประสงค์ไม่ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาต้องการให้ศาสนิกชนเป็นคนรักสงบและให้เคารพในกฎหมาย ชาวพุทธต้องไม่ทำตัว “ดื้อแพ่ง” ต่อกฎหมายบ้านเมืองไม่ว่าในกรณีใดๆ ถ้าเราพิจารณาในแง่มงคลแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าการทำผิดกฎหมายนั้นเป็นอัปมงคลแน่ เพราะเป็นการสร้างความผิดคลั่งคองตัวเอง

2. ไม่ผิดประเพณี ประเพณีหมายถึง จารีต ขนบธรรมเนียมของมหาชนในถิ่นหนึ่งๆ หรือสังคมหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง แต่เมื่อคนทั้งหลายเชื่อถือกันเป็นส่วนมากและนิยมว่าดี ก็กลายเป็นกฎของสังคม ใครทำผิดประเพณีถือว่าผิดต่อมหาชน เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีต้อนรับแขก ประเพณีรับประทานอาหาร ประเพณีทำความเคารพผู้ใหญ่ ฯลฯ ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น จึงต้องศึกษาให้ดี เราชาวพุทธเมื่อจะเข้าไปสู่ชุมชนใด ก็ต้องถามไถ่ดูก่อนว่าเขามีประเพณีอย่างไรบ้าง อะไรที่พอจะโอนอ่อนผ่อนตามได้ก็ทำตามเขา แต่ถ้าเห็นว่า ทำไปแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวเรา เสียหายแก่ภูมิธรรม และศักดิ์ศรีของชาวพุทธ ก็ควรงดเสียอย่าเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ประเพณีไม่ให้เกียรติแก่ผู้สูงอายุ ถูกผู้หญิง ของคนบางเหล่า ประเพณีถือฤกษ์ยามจนแทบไม่มีโอกาสทำมาหากิน ประเพณีห้ามถ่ายอุจจาระปัสสาวะซ้ำที่ของชาวอินเดียบางกลุ่ม จนกระทั่งไม่สามารถทำส้วมใช้ได้

3. ไม่ผิดศีล ศีลเป็นพื้นฐานของการทำความดีทุกอย่าง แม้ในไตรสิกขา ซึ่งถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาก็กล่าวไว้ว่า ศีลเป็นพื้นฐานของสมาธิ สมาธิทำให้เกิดปัญญา ปัญญา เป็นเครื่องบรรลุนิพพาน

ดังนั้นผู้ที่คิดจะสร้างความดีโดยไม่นำพาในการรักษาศีลเลย จึงเป็น การคิดสร้างวิมานในอากาศ เราชาวพุทธทั้งหลายควรพิจารณาทุกครั้งก่อนทำงาน งานที่เราจะทำนั้นขัดต่อศีล 5 หรือไม่ ถ้าผิดศีลก็ไม่ควรให้ลงมือจากการล่วงละเมิดศีล และงดเว้นจากการสนับสนุนผู้อ้างตัวว่าเป็นผู้วิเศษ แต่ไม่มีศีลด้วยเช่นกัน...

4. ไม่ผิดธรรม ธรรมคือความถูกต้องดี ในการปฏิบัติงานทุกครั้ง ต้องคำนึงถึงข้อธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ให้ถี่ถ้วน เพราะงานบางอย่างแม้จะไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดประเพณี และไม่ผิดศีล แต่อาจผิดหลักธรรมได้ ดังเช่น การผูกโกรธคิดพยาบาท ผิดหลักกฏศัลยกรรม การเกียจคร้าน ผิดหลักอิทธิบาท การเป็นนักเลงการพนัน เจ้าชู้ ผิดหลักการละอบายมุข ดังนั้นเมื่อเราทำงาน ไม่ว่าจะป็นงานทางกาย ทางวาจา หรือทางใจก็ตาม เราต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย ประเพณี ศีล และธรรม จึงจะได้ ชื่อว่าเป็นคนทำงานไม่มีโทษ (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2547: 156-158)

อาชีพพุทธจริต 5 อย่าง ได้แก่ 1) สัตถวณิชชา การค้าขายศัสตราอันเป็นเครื่องประหาร เช่น หอก ดาบ ปืน ระเบิด เป็นต้น 2) มังสวณิชชา การค้าขายสัตว์มีชีวิต 3) มัชชวณิชชา การค้าขายสิ่งมีเงินมา 4) วิสวณิชชา

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

การค้าขายยาพิษ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/177/186) การค้าขายดังกล่าวมานี้ ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาถือเป็นการประกอบกิจการที่มีโทษ คือ มีโทษต่อผู้อื่นและต่อสังคมส่วนรวมด้วย หากอาชีพเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการทางธุรกิจย่อมเป็นการส่งเสริมให้คนในสังคมกระทำผิดทางจริยธรรมได้ง่ายขึ้น เป็นการทำลายพื้นฐานทางจริยธรรมที่ติงามของสังคม และส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง ดังนั้นหลักการเลี้ยงชีวิตชอบทางกาย จึงต้องงดเว้นจากการประกอบอาชีพที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้กระทำผิดศีลธรรมดังกล่าว การเลี้ยงชีพชอบทางกายยังครอบคลุมไปถึงการเว้นจากการเลี้ยงชีวิตด้วยการลักขโมย การทุจริต การคดโกง ทั้งจากโดยอาชีพและสามัญสำนึกแม้ว่าจะมีโอกาสให้กระทำได้หรือไม่ก็ตาม เพราะเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน และทำให้สังคมเกิดความไม่สงบสุข คนในสังคมอยู่อย่างรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเลี้ยงชีพด้วยการลักขโมยหรือทุจริตคดโกงจึงเป็นการดำเนินชีวิตอยู่บนความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่น และของสังคม เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองหมดสิ้น (พระธานี เขมธมโม, 2550: 9-10)

การงานหรืออาชีพทุจริตนอกนี้ เช่น การโกงด้วยตาชั่ง การโกงด้วยของปลอม การโกงด้วยเครื่องตวงวัด การรับสินบน การล่อลวง การตลบตะแลง การตีชิงวิ่งราว การปล้น การชู้กรรโชก เป็นต้น (ที.ปา. (ไทย) 11/240/196.) ผลของการประกอบอาชีพทุจริตที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เช่น มิจฉาอาชีพะเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม สัมมาอาชีพะเป็นสิ่งที่เป็นธรรม บาบอกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะมิจฉาอาชีพะเป็นปัจจัย นี้เป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ส่วนกุศลธรรมเป็นอันมากที่ถึงความเจริญเต็มที่ เพราะสัมมาอาชีพะเป็นปัจจัย นี้เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ (อง.ทสก. (ไทย) 24/114/259.)

การใช้จ่ายทรัพย์

ลักษณะของการใช้จ่ายทรัพย์ที่ปรากฏในกามโกคีสสูตร โดยสรุปมี 5 ประเภท ดังนี้

- 1) ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ
- 2) บำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ
- 3) บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ
- 4) มัวเมา หมกมุ่น จดจ่อ ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น
- 5) ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโภคทรัพย์เหล่านั้น

การใช้จ่ายทรัพย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เมื่อได้ทรัพย์เงินทองมาแล้วพึงนำทรัพย์นั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยิ่งๆ ขึ้นไป โดยให้จัดการแบ่งทรัพย์ที่ได้แบ่งเป็นหนึ่งส่วนสำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัว หรือคนที่ควรเลี้ยงบำรุงคนที่ทำประโยชน์ตามหลักการของโกควิภาคข้างต้นนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 5 อย่าง เรียกว่า โภคาทียะอัน หมายถึง ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคะ หรือเหตุผลที่ควรยึดถือปฏิบัติเมื่อตนได้ครอบครองทรัพย์สมบัติหรือมีทรัพย์สมบัติไว้ในครอบครอง ซึ่งได้แก่ หลักของการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในฐานะผู้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม เมื่อสามารถสะสม จัดเก็บคุ้มครองรักษาและ

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

จัดสรรทรัพย์ที่ได้จากการประกอบสัมมาอาชีพแล้ว สิ่งที่เราควรพิจารณาต่อมาก็คือหลักการใช้จ่ายทรัพย์เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ อย่างสูงสุด การบริหารทรัพย์ในการใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างพอเพียงและเหมาะสม (พระราชนิพนธ์สมเด็จพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการใช้จ่ายทรัพย์ เช่น สมชิวิตา ดังนี้

กฤษบุตรในโลกนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพเหมาะสม ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ‘ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ’ เปรียบเหมือนคนซึ่งของ หรือลูกมือของคนซึ่งของ ยกตรา ชั่งขึ้นดูก็รู้ว่า ‘ต้องลดลงเท่านี้ หรือเพิ่มขึ้นเท่านี้’ ฉะนั้น กฤษบุตรก็ฉันทันเหมือนกัน รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ‘ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ’ ถ้ากฤษบุตรนี้มีรายรับน้อย แต่เลี้ยงชีพอย่างฟุ่มเฟือย ก็จะมีผู้กล่าวหาเขาได้ว่า ‘กฤษบุตรผู้นี้ใช้จ่ายโภคทรัพย์เหมือนคนกินผลมะเดื่อ’ ถ้ากฤษบุตรนี้มีรายรับมาก แต่เลี้ยงชีพอย่างฝืดเคือง ก็จะมีผู้กล่าวหาเขาได้ว่า ‘กฤษบุตรผู้นี้จักตายอย่างไม่สมฐานะ’ แต่เพราะกฤษบุตรนี้รู้ทางเจริญแห่งโภคทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพแต่พอเหมาะ ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนักด้วยคิดว่า ‘ด้วยการใช้จ่ายอย่างนี้ รายรับของเราจักเกินรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักไม่เกินรายรับ’ (อง.อภฺรฎก. (ไทย) 23/54/341-342)

คติในการครอบครองทรัพย์

ชาวพุทธที่ไม่ได้ศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ก็จะมี ความเชื่อ (ผิดๆ) อุปาทาน ที่แปลว่า ความยึดมั่นถือมั่น ก็คืออาการที่จิตไปยึดถือทั้งจิตใจและร่างกายรวมกันว่าเป็น “ตัวตน หรือ ตัวเรา” และไปยึดถือสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น สามีหรือภรรยา พ่อ แม่ ลูก ทรัพย์สมบัติ เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นต้นว่าเป็น “ของตน หรือ ของเรา”

แต่ในความเป็นจริงนั้น อุปาทาน ที่แปลว่า ความยึดมั่น หรือความยึดถือ นี้ เป็นอาการที่จิตมายึดถือตัวจิตเองว่าเป็นตัวตนหรือตัวเรา (คือมายึดถือว่าเป็นอัตตาทั้งที่อัตตาไม่ได้มีอยู่จริง) แล้วไปยึดถือทั้งร่างกายและสิ่งที่เกี่ยวข้องว่าเป็นของตนหรือของเรา ซึ่งความยึดถือนี้ก็คืออาการที่จิตของเราไปแบกไปหามเอาสิ่งต่างๆ ไว้ด้วยความพอใจ คือไปแบกเอาจิตไว้ด้วยความพอใจว่านี่คือตัวเรา และแบกเอาร่างกายและสิ่งที่เกี่ยวข้องว่าเป็นของเรา เช่น ลูกของเรา สามีหรือภรรยาของเรา พ่อแม่ของเรา ทรัพย์สมบัติหรือสิ่งของของเรา เป็นต้น ซึ่งความยึดถือนี้เองที่ทำให้จิตเกิดความทุกข์ เช่น เมื่อคนที่รักได้จากไป หรือทรัพย์สมบัติได้พินาศไป หรือร่างกายของเราแก่ เจ็บ หรือกำลังจะตาย เป็นต้น จิตที่ยึดถือนี้ก็จะเกิดความเศร้าโศกหรือเสียใจ หรือหวั่นไหวใจ หรือคร่ำครวญ หรือไม่สบายใจ เป็นต้น ที่เรียกว่า ความทุกข์ ขึ้นมาทันที

สิ่งทั้งหลายของธรรมดาที่มันก็เป็นธรรมดาของมันอยู่อย่างนั้น คือมันก็มีมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยไปหยุด มีการเกิดขึ้น มีการแตก (ใช้กับวัตถุ) หรือดับ (ใช้กับจิต) อยู่ตลอดเวลา (ที่เรียกว่าอนิจจัง) ถ้าจิตไปยึดถือ

วารสารครุพัฒนาปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 : มกราคม – มีนาคม 2568

เอาสิ่งที่เป็นอนิจจังนี้ไว้ด้วยความพอใจ เมื่อสิ่งนั้นเปลี่ยนแปลงไป หรือแตกดับสูญหายไป เช่น ลูกรักหรือคนที่รักได้ตายจากไป หรือร่างกายของเราเกิดโรคร้ายหรือพิการ หรือทรัพย์สินเสียหาย เป็นต้น จิตที่ยึดถือนี้ก็ย่อมที่จะเกิดความเศร้าโศก หรือเสียใจอย่างรุนแรงที่เรียกว่าพราหมณ์หรือฮินดู ที่ปลอมปนเข้ามาอยู่ในคำสอนของพุทธศาสนาเข้ามาช้านานแล้วโดยที่ชาวพุทธไม่รู้ตัวเท่านั้น)

เมื่อเราเกิดความเข้าใจเรื่องทุกอย่างจากตัวตนของมันเองแล้ว เราก็นำความเข้าใจนี้มาเพ่ง (ด้วยสมาธิ) ดูสิ่งทั้งหลาย (โดยเฉพาะจิตใจและร่างกายที่สมมติเรียกว่าเป็นตัวเรา-ของเรา) ถึงเหตุและปัจจัยที่มีอยู่จริง (เหตุย่อยๆ หรือสิ่งที่มาสนับสนุนเหตุ) ที่มาปรุงแต่งให้เกิดขึ้นมา, ดูถึงความจริงที่ว่ามันไม่เที่ยง คือกำลังเปลี่ยนแปลงและแตกหรือดับไป (อนิจจัง), ดูถึงความจริงที่ว่ามันมีสภาวะที่ต้องทนอยู่เสมอ (ทุกขัง), ดูถึงความจริงที่ว่ามันไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง (อนัตตา), และดูถึงความจริงที่ว่ามันว่างจากตัวตนที่แท้จริง (สูญญตา) อยู่อย่างตั้งใจและต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อเราได้ปฏิบัติเช่นนี้ได้ถูกต้อง ก็จะทำให้จิตมันยอมรับความจริงว่า “มันไม่มีตัวเรา-ของเราหรือตัวตนของใครๆอย่างแท้จริงเลย” แล้วจิตมันก็จะเกิดนิพพานหา (คือเบื่อหน่ายทั้งสิ่งที่ให้ความสุขและสิ่งที่ให้ความทุกข์) แล้วมันก็จะคลายความยินดีหรือพอใจในสิ่งทั้งหลายของโลก โดยเฉพาะในร่างกายและจิตใจของตนเองลง และเมื่อมันคลายความพอใจแล้ว ความยึดถือว่าจิตใจและร่างกายรวมทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับว่าเป็นตัวเรา-ของเรา ก็จะดับลงทันที (แม้เพียงชั่วคราว) เมื่อความยึดถือดับลง ความทุกข์ที่เกิดขึ้นมา เพราะความยึดถือก็จะดับลงตามไปด้วย (หรือที่ยังไม่เกิดก็จะไม่เกิดขึ้น) เมื่อความทุกข์ไม่มี จิตมันก็จะกลับคืนสู่สภาพเดิมแท้ของมัน (ที่เรียกว่าประภัสสร) คือสงบ เย็น สดชื่น ปลอดโปร่ง แจ่มใส เบาสบาย หรือที่เราสมมติเรียกกันว่านิพพานนั่นเอง¹ (เดชปัญญา ภิภขุ, ออนไลน์) กามโรคที่มีปัญญาคือเข้าใจการใช้ประโยชน์จากทรัพย์ จะมองเห็นว่าความยึดมั่นในทรัพย์นั้นเป็นความทุกข์ ความทุกข์มีหลายลักษณะดังที่ปรากฏในสังคัม เช่น ความแก่งแย่ง ความขาดแคลน เป็นต้น แต่จะรู้จักครอบครองทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์ด้วยปัญญารู้เท่าทัน ไม่เป็นทุกข์เพราะการครอบครองทรัพย์นั้น ลักษณะการใช้ทรัพย์ด้วยปัญญาคือทำบุญหรือแบ่งปันแก่ผู้อื่น แม้จะพลัดพรากจากทรัพย์ด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งก็ยอมรับได้เพราะเข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นไปตามหลักความไม่แน่นอน การครอบครองทรัพย์อย่างนี้ชื่อว่าได้รับความสุขจากการมีทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์

สรุป

กามโรคีสูตรเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่อนาถบิณฑิกคหบดีที่พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถี มีเนื้อหาว่าด้วยลักษณะและประเภทของการแสวงหาทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์แห่งบุคคลผู้บริโภคคามหรือมีกามกิเลสอยู่ 10 ประเภท เช่น บางคนแสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด ครั้นแสวงหาได้แล้วไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ เป็นต้น การแสวงหาทรัพย์ที่ปรากฏในกามโรคีสูตร โดยสรุปมี 3 ประเภท ได้แก่ 1) แสวงหาโภคทรัพย์โดยไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิด 2) แสวงหาโภคทรัพย์ทั้งโดยชอบ

¹ เดชปัญญา ภิภขุ, ความขัดแย้งระหว่างความเชื่อกับความจริง เรื่องความยึดมั่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.whatami.net/lum/lum203.html> [28 พฤศจิกายน 2566].

ธรรม และไม่ชอบธรรม ด้วยการงานที่ผิดบ้าง ไม่ผิดบ้าง 3) แสวงหาโรคทรัพย์โดยชอบธรรม ด้วยการงานที่ไม่ผิด ลักษณะของการใช้จ่ายทรัพย์ที่ปรากฏในกามโกคีสสูตร โดยสรุปมี 5 ประเภท ได้แก่ 1) ไม่บำรุงตนให้เป็นสุข และไม่แจกจ่ายไม่ทำบุญ 2) บำรุงตนให้เป็นสุข แต่ไม่แจกจ่าย ไม่ทำบุญ 3) บำรุงตนให้เป็นสุข และแจกจ่ายทำบุญ 4) มัวเมา หมกมุ่น จดจ่อ ไม่เห็นโทษ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโรคทรัพย์เหล่านั้น 5) ไม่มัวเมา ไม่หมกมุ่น ไม่จดจ่อ เห็นโทษ มีปัญญาเป็นเครื่องสลัดออก ใช้สอยโรคทรัพย์เหล่านั้น ส่วนคติในการครอบครองทรัพย์มีทั้งยึดมั่นและไม่ยึดมั่นในทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

- เดชปัญญา ภิกขุ. (ออนไลน์). ความขัดแย้งระหว่างความเชื่อกับความจริง เรื่องความยึดมั่น. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2566, จาก <http://www.whatami.net/lum/lum203.html>.
- พระครูญาณปริชา และคณะ. (2566). พระพุทธศาสนากับวิชาชีพ. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, (2566)
- พระมหาทองศักดิ์ อีรสกโก (ตาดิ). (2564). หลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2, (2564)
- พระธานี เขมธมโม. (2550). ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2547). มงคลชีวิต ฉบับ “ทางก้าวหน้า”. ปทุมธานี: บริษัทฐานการพิมพ์จำกัด. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 53. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.